

Pośpiech, Andrzej

"Historia Pomorza", t. II, cz. 1, pod red.
Gerarda Labudy, Poznań 1976 :
[recenzja]

Przegląd Historyczny 70/1, 164

1979

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Trzon pracy stanowi analiza wyrobów glinianych i inwentarz znalezisk. Dysponując dokładnie datowaną ceramiką autor omawia tendencje rozwojowe w technologii produkcji. Na uwagę zasługuje podważenie poglądu o absolutnej dominacji techniki łoczenia w okresie nowożytnym. Zauważalny jest również niższy poziom garncarstwa wiejskiego oraz regres techniczny w garncarstwie polskim XVII—XVIII w. Szeroko omówiono także techniki i metody zdobnicze oraz ich chronologię. Zasygnalizować należy również próbę wydobycia odrębności regionalnych w rozwoju garncarstwa, analogii z naczyniami nie datowanymi skarbną monet. Sporo miejsca poświęcono garncarstwu wiejskiemu, wskazując również na związki między garncarstwem nowożytnym i ceramiką ludową XIX w.

Zestawienie rodzajów i form naczyń zabezpieczających skarby ukazuje ich wielkie zróżnicowanie. Dominują garnki i dzbanki (razem około 64%), ale znajdujemy także flaszki, kubki, pokrywki, skarbonki, miski, a nawet kafel. Ciekawy to przyczynek do historii pieniądza, wart osobnego zbadania.

Blisko połowę pracy zajmuje dokumentacja: inwentarz znalezisk z terenu obecnej Polski i związane z nim tablice przedstawiające analizowaną ceramikę. Inwentarz obejmuje 135 skarbów. Ponad połowa z nich przypada na XVI—XVIII w.

M. D.

Historia Pomorza t. II, cz. 1, pod red. Gerarda Labudy, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1976, s. 1098.

Jest to kolejna pozycja, wielkiej, wielotomowej syntezy dziejów Pomorza, przygotowywanej do druku przez Zakład Historii Pomorza Instytutu Historii PAN. Tom pierwszy, opublikowany przed paru laty, dotyczył dziejów regionu do połowy XV wieku. Obecny, w zamierzeniu autorów, ma objąć czasy nowożytne od połowy XV wieku (1464/66) po początek XIX stulecia (1815). Jak dotąd do rąk czytelnika oddano pierwszą część drugiego tomu obejmującą lata 1464/66—1648/57.

W tomie przyjęty został układ chronologiczny wykładu. Całość omawianego terytorium podzielono na dwa odrębne regiony — Pomorze wschodnie i zachodnie. Tym samym uwzględniono odmienność rozwoju politycznego i gospodarczego obu ziem, widoczne już w pełni w epoce nowożytnej. Zdecydowały one także o różnych cesurach wewnętrznych dla obu dzielnic, jakie zaproponowali autorzy tomu. Dla Pomorza wschodniego wyróżniono podokresy 1466—1526 (M. Biskup) i 1526—1657 (A. Mączak, M. Bogucka) trzymając się tradycyjnego podziału na Prusy Królewskie i Krzyżackie, a od 1525 r., czyli od daty sekularyzacji tych ostatnich, na Prusy Królewskie i Książęce. W wypadku Pomorza zachodniego cesurę wewnętrzną położono na roku 1571, ważnym ze względu na zawarte w nim umowy sukcesyjne pomorsko-brandenburskie.

Rozdziały poświęcone poszczególnym podokresom poprzedza informacja o podstawowych źródłach, stanie badań i literaturze polskiej i obcojęzycznej, z jakiej korzystali piszący. W dalszej kolejności omówiona została sytuacja ekonomiczna i społeczna terenu, jego dzieje polityczne i sprawy wyznaniowe. Rozdział kończą zwykle wiadomości o kulturze umysłowej i artystycznej regionu oraz o życiu codziennym jego mieszkańców. Książkę opatrzoneo bardzo solidnym aparatem naukowym. Śledzenie myśli autorów ułatwiają przypisy źródłowe i rzeczowe, a także liczne ilustracje i mapy.

A. P.